

УДК 821.161.2

З.Й. КУНЬЧ

*кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач катедри української мови
Національного університету «Львівська політехніка»*

МУДРІСТЬ, ЩО НАДАЄ СИЛИ

**Рецензія на словник О.Р. Микитюк «Щастя – бути сильним.
Афоризми та сентенції Дмитра Донцова»
(Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2021. 388 с.)**

Поціновувачі творчості Дмитра Донцова, прихильники точного й влучного слова, вибагливі й інтелектуальні читачі, які прагнуть насититися з книжкових видань, що містять лапідарно-точні й глибокі істини українського духу, мають усі підстави насолодитися чудовою книгою – новим тематичним словником афоризмів та сентенцій Дмитра Донцова «Щастя – бути сильним». Авторка видання – відома філологиня, невомна дослідниця мови визначного українського політичного мислителя Оксана Микитюк.

Пропонований тематичний словник – це синтез мовного та ідеологічного матеріалу. Як влучно наголошує у передмові до видання літературознавець і публіцист Олег Баган, Дмитро Донцов – «автор пружний, соковитий, навіть демонічний у своїх змаганнях і поривах, своїх переживаннях і візіях» [Баган, 2021, с. 4], відтак завдяки цьому виданню можна відчувати «влучність суджень, розмах бачень, войовничість тверджень, ірраціональну енергетику узагальнень, і головне – світоглядну націленість на традиціоналістське, волюнта-

ристське, ідеалістичне сприйняття історії» [Баган, 2021, с. 10], яке так актуально й гостро звучить нині, в умовах московської агресії.

Відчуймо динамічність і цінність хоча б кількох злободенних сентенцій уродженця українського Приазов'я Дмитра Донцова: «Що таке любов? Це великий стимул героїчних душ, який дає їм твердість іти крізь всі перепони, крізь терпіння, всі розчарування і зневаги, крізь всі спокуси» [Щастя – бути сильним, 2021, с. 45]; «Україна не вихитрується, а виборється національною революцією не лиш проти большевицького режиму чи російського імперіялізму, а проти одержимого розбійницьким духом народу московського. Не пристосовуючись до створеного ним «фактичного стану», а вирвавши його з корінням із нашої землі» [Щастя – бути сильним, 2021, с. 88]; «Земля – не як рідний лан і грядки для картоплі,

для щастя того чи іншого возного чи Наталки Полтавки, а «славних прадідів земля», боронена мечем, терен експансії Святославів і Хмельницьких» [Щастя – бути сильним, 2021, с. 91].

Практичне значення словника визначає групування матеріалу за темами та підтемами, кожна з яких відтворює державотвірну роль української мови. Структура праці – це сім розділів, кожен з яких демонструє напрямні розвитку української мовознавчої думки та відтворює українську мову через багатство її лексичного складу, досконалість синтаксису та багатогранність висловлювання. Наповнення тематичного словника дає змогу усвідомити Божі настанови, побачити українські духові цінності, зрозуміти необхідність сильної національної політики, проаналізувати різноманітні світоглядні доктрини та відчуті велич української культури та літератури.

У мовному плані впадає у вічі улюблена фігура Д. Донцова – антитеза, яка найпереконливіше дає розуміння контрастних понять, що ідеологічно відтворює нагальну потребу у формуванні сильних українців. Приміром, «Багатство і влада однаково можуть деморалізувати, як нужда і рабство» [Щастя – бути сильним, 2021, с. 286]; «Хочемо бути об'єктом, але суб'єктом історії» [Щастя – бути сильним, 2021, с. 249]; «З двох чинників складається національна свідомість, як казав Бенда, з любови і з ненависти» [Щастя – бути сильним, 2021, с. 245].

Тематичний словник «Щастя – бути сильним» увиразнює низку мовних явищ, зокрема, паронімію (люди сильної вдачі вийдуть «не з вибору, а з добору», «не слава, а страва»), тавтологію (причиною руїни цілої країни є стан, «коли перестають бути сильними сильні, а хоробрі хоробрими, кріпкі кріпкими, вчителі вчителями, провідники провідниками») та низку інших аспектів лексико-семантичного складу мови. Цікавим також є вживання власних назв, вжитих у множині, що відтворюють зрадянство, яке існує ще з часів Ісуса Христа (сваволя біблійних Рагабів, Авіронів, Каїнів, Юд, Ефілятів і Кочубеїв). Наповнення метафорами створює колорит праці, бо маємо вислови: нація не вийде з пелюшок провінції, чортівські сили СССР, канібальський шовінізм, безхребетне народолобство та ін.

Доречним є оформлення книжки, бо на обкладинці та в тексті використано зорові маркери – меч і перо. Це увиразнює читачеві усвідомлення того, що Д. Донцов, як неперевершений стиліст, володів словом-мечем, яке відрубує все неправдиве та звільняє місце всьому світлому. Гадаємо, саме ця особливість взятого до уваги науково-популярного видання є запорукою його успіху й популярності. Адже саме влучна, стисла форма Донцовських суджень, точність і оригінальність трактувань, самобутність та ідейна глибина думок, доречно поєднані у відповідні тематичні групи, приваблять вибагливого читача, допоможуть йому глибше осягнути складну суть філософських категорій і впевнитися в тому, що бути сильним – це справжнє людське щастя.

Актуальність і важливість цієї книги важко переоцінити. Зібрані й упорядковані влучні думки українського літературного критика, публіциста, філософа, політичного діяча Дмитра Донцова є особливо цінним довідково-навчальним матеріалом для молодого покоління – студентів і аспірантів. Адже це зібрання не лише сприятиме утвердженню ідейних переконань молоді, а й посилюватиме мовну компетенцію юнаків і юнок, подарує їм певну естетичну насолоду і дасть змогу засвоїти й застосовувати в житті крилаті формулювання. Адже «сила народу в його моральній силі» [Щастя – бути сильним, 2021, с. 49].

Список використаної літератури

Баган, О. (2021). Енергетика мислі виняткової людини. Передмова. О. Микитюк (Ред.), *Щастя – бути сильним. Афоризми і сентенції Дмитра Донцова* (с. 4-12). Львів: Видавництво Львівської політехніки.

Микитюк, О. (Ред.). (2021). *Щастя – бути сильним. Афоризми і сентенції Дмитра Донцова*. Львів: Видавництво Львівської політехніки.

References

Bahan, O. (2021). *Enerhetyka myslі vyniatkovoi liudyny. Peredmova* [The Energy of the Thought of an Exceptional Person. Preface]. In O. Mykytiuk (ed.). *Shchastia – buty silnym. Aforyzmy i sententsii Dmytra*

Dontsova [Happiness to be Strong. Dmitry Dontsov`s Aphorisms and Maxims]. Lviv, Lviv Polytechnic Publishing House, pp. 4-12.

Mykytiuk, O. (ed.). (2021). *Shchastia – buty sylnym. Aforyzmy i sententsii Dmytra Dontsova* [Happiness to be Strong. Dmitry Dontsov`s Aphorisms and Maxims]. Lviv, Lviv Polytechnic Publishing House, 388 p.

Одержано 2.03.2022.